

DÜŞÜNCE DÜNYASINDA TÜRKİZ

Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi

Yıl/Year: 16 • Sayı/No: 3 • Aralık/December 2025
ISSN: 1309-601X

ENERJİ POLİTİKALARI ÜZERİNDEN YUMUŞAK GÜÇ İNŞASI: AVRUPA BİRLİĞİ ÖRNEĞİ

*Building Soft Power Through Energy Policies: The Example of the
European Union*

Tuğba ÇAKIROĞLU

Bilim Uzmanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Türkiye, Enerji, Nükleer ve
Araştırma Kurumu, Ankara.
safrantugba78@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5128-4371

Makalenin Türü: Araştırma Makalesi
Gönderim Tarihi: 10.09.2025
Kabul Tarihi: 28.10.2025
DOI: 10.59281/turkiz.1781288

Kaynak göstermek için:

Çakıroğlu, T., (2025). Enerji Politikaları Üzerinden Yumuşak Güç İnşası: Avrupa Birliği Örneği. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 16(3): 351-377.

İletişim / Contact

29 Ekim Caddesi 2654. Sokak No: 1 Gölbaşı-Ankara/Türkiye
Tel: +90 312 460 1779 • Faks: +90 312 460 1789
www.tasav.org • iletisim@tasav.org • turkiz.dergi@tasav.org

ENERJİ POLİTİKALARI ÜZERİNDEN YUMUŞAK GÜÇ İNŞASI: AVRUPA BİRLİĞİ ÖRNEĞİ

*Building Soft Power Through Energy Policies: The Example of
the European Union*

Tuğba ÇAKIROĞLU

Bilim Uzmanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Türkiye, Enerji, Nükleer
ve Araştırma Kurumu, Ankara.
safrantugba78@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5128-4371

Özet

Bu çalışma, Avrupa Birliği'nin (AB) enerji politikalarını bir dış politika aracı olarak nasıl kurguladığını ve bu yolla yumuşak güç inşasını nasıl gerçekleştirdiğini incelemektedir. Sürdürülebilirlik, yeşil dönüşüm ve çevre temelli stratejiler, AB'nin norm aktarımı, değer temelli ilişkiler kurması ve iş birliğine dayalı dış politika üretiminde belirleyici rol üstlenmektedir. Enerji diplomasisi, arz güvenliği, karbon nötr hedefler, yenilenebilir dönüşüm süreçleri ve çevresel düzenlemeler üzerinden AB'nin küresel ölçekte etkisini artırma stratejileri ayrıntılı olarak analiz edilmektedir. Böylece enerji politikalarının, AB'nin normatif gücünü pekiştiren, uluslararası sistemde liderliğini güçlendiren ve stratejik özerkliğini destekleyen çok boyutlu bir mekanizma olduğu vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Avrupa Birliği, Enerji Diplomasisi.

Abstract

This study examines how the European Union (EU) designs its energy policies as a foreign policy tool and how it achieves soft power through this approach. Sustainability, green transformation, and environment-based strategies play a decisive role in the EU's norm transfer, value-based relationship building, and cooperation-based foreign policy production. The EU's strategies for increasing its global influence through energy diplomacy, supply security, carbon neutrality targets, renewable transition processes, and environmental regulations are analyzed in detail. Thus, it is emphasized that energy policies are a multidimensional mechanism that reinforces the EU's normative power, strengthens its leadership in the international system, and supports its strategic autonomy.

Keywords: *Soft Power, European Union, Energy Diplomacy.*

Giriş

21. yüzyılda uluslararası ilişkiler sisteminin temel dinamikleri dönüşüme uğrarken, devletlerin ve ulusüstü aktörlerin dış politika araçlarında da belirgin bir çeşitlenme yaşanmıştır. Bu çeşitlenmenin en dikkat çeken yönlerinden biri, enerji politikalarının yalnızca teknik ve ekonomik bir alan olmaktan çıkarak diplomatik ve stratejik boyutlar kazanmasıdır. Enerji, bir yandan devletlerin iç ekonomik yapıları ve kalkınma hedefleriyle doğrudan ilişkilendirilirken, diğer yandan dış politikalarının şekillendirilmesinde etkili bir kaldıraç hâline gelmiştir. Bu dönüşümle birlikte enerji politikaları, geleneksel anlamda "sert güç" (hard power) unsurlarıyla ilişkilendirilmekten uzaklaşarak, giderek "yumuşak güç" (soft power) üretme kapasitesine sahip bir enstrüman olarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Nye, 2004). Özellikle enerji güvenliği, çevresel sürdürülebilirlik ve yenilenebilir enerji yatırımları gibi konular, aktörlerin küresel ölçekte çekim gücü oluşturmada önemli rol oynamaktadır.

Yumuşak güç, Joseph Nye tarafından geliştirilen bir kavram olup, bir aktörün başkalarını kendi istekleri doğrultusunda ikna etme, cazibe yaratma ve normatif üstünlük kurma kapasitesi olarak tanımlanır. Bu bağlamda yumuşak güç, zorlama veya maddi teşvikler

yerine kültürel değerler, siyasi idealler ve dış politikada ahlaki tutumlar gibi soyut faktörler yoluyla etki yaratmayı amaçlar. Avrupa Birliği (AB), bu tanımın en uygun örneklerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Kuruluş felsefesi ve işleyiş mekanizmaları gereği yumuşak güce dayalı araçları ön planda tutan AB, enerji politikalarını da bu doğrultuda bir dış politika aracı olarak yapılandırmaktadır. Avrupa Birliği'nin temelleri, 1951 tarihli Paris Antlaşması ile kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'na (AKÇT) dayanmaktadır. AKÇT'nin kuruluş amacı, Fransa ile Almanya arasında savaşın "düşünülemez ve fiilen imkânsız hâle getirilmesi" olarak tanımlanmıştır (Treaty Establishing the European Coal and Steel Community, 1951; Britannica, 2024). Bu durum, Birliğin başlangıçta güvenlik ve ekonomik iş birliği ekseninde daha çok sert güç unsurlarına dayalı bir entegrasyon modeli benimsediğini göstermektedir. Ancak 1990'lardan itibaren Avrupa Birliği, ekonomik bütünleşme sürecini siyasi ve normatif bir çerçeveye taşımış; demokratik değerlerin, insan haklarının ve hukukun üstünlüğünün yayılımı üzerinden yumuşak güç unsurlarını öne çıkaran bir dış politika anlayışı geliştirmiştir (Nye, 2004; Manners, 2002). Bu bağlamda enerji politikaları da sadece ekonomik çıkar aracı değil, normatif güç kimliğini destekleyen bir dış politika enstrümanı hâline gelmiştir (Youngs, 2009; Belyi, 2015). Enerji, AB'nin dış ilişkilerinde normatif değerler, çevresel duyarlılık, sürdürülebilirlik ve karşılıklı bağımlılığa dayalı bir iş birliği çerçevesi sunma imkânı sağlamaktadır (Herranz-Surrallés, 2016).

Avrupa Birliği'nin enerji politikaları başlangıçta öncelikle enerji arz güvenliği üzerine odaklanmış olsa da, zamanla çevresel sürdürülebilirlik, enerji geçişi, dijitalleşme ve yeşil ekonomi dönüşümü gibi hedeflerle bütünleşmiştir. Söz konusu dönüşüm çerçevesinde öne çıkan Avrupa Yeşil Mutabakatı, sadece Birlik içerisindeki çevresel düzenlemeler kapsamında değil; aynı zamanda dış politika düzleminde değer yayılımı, normatif güç kullanımı ve küresel standart belirleme aracı olarak tasarlanmıştır (Marcu 2021; Biresselioğlu & Solak 2024; ECFR 2022). Avrupa Birliği'nin enerji

politikaları başlangıçta öncelikle enerji arz güvenliği üzerine odaklanmış olsa da, zamanla çevresel sürdürülebilirlik, enerji geçişi, dijitalleşme ve yeşil ekonomi dönüşümü gibi hedeflerle bütünleşmiştir. Söz konusu dönüşüm çerçevesinde öne çıkan Avrupa Yeşil Mutabakatı, sadece Birlik içerisindeki çevresel düzenlemeler kapsamında değil; aynı zamanda dış politika düzleminde değer yayılımı, normatif güç kullanımı ve küresel standart belirleme aracı olarak tasarlanmıştır (Marcu 2021; Biresselioğlu & Solak 2024; ECFR 2022). Bu strateji doğrultusunda AB, özellikle Batı Balkanlar, Doğu Ortaklığı ülkeleri, Orta Asya ve Akdeniz havzasında enerji iş birliklerini derinleştirmektedir. Batı Balkanlar Enerji Topluluğu (Energy Community) aracılığıyla Arnavutluk, Sırbistan, Kuzey Makedonya ve Karadağ gibi ülkelerde AB enerji müktesebatının benimsenmesi teşvik edilmekte; Doğu Ortaklığı kapsamında Gürcistan, Moldova ve Ukrayna ile enerji verimliliği ve piyasa entegrasyonu projeleri yürütülmektedir. Ayrıca Akdeniz için Birlik (Union for the Mediterranean) girişimi çerçevesinde yenilenebilir enerji yatırımları, hidrojen altyapısı ve yeşil enerji tedarik zincirleri desteklenmektedir (European Commission 2023; Energy Community 2024; UfM 2022). Bu tür ilişkiler yalnızca ekonomik çıkarlarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda AB'nin normatif değerlerini dış aktörlere aktarmayı da hedeflemektedir (Belyi, 2015). Örneğin, Batı Balkanlar'daki enerji piyasalarının serbestleştirilmesi ve Ukrayna'nın AB elektrik şebekesi (ENTSO-E) ile senkronizasyonu, AB'nin enerji diplomasisi kapsamında yumuşak güç inşasının somut örnekleri arasında değerlendirilmektedir (ENTSO-E 2022; European Commission 2024). Enerji politikalarının yumuşak güç üretimindeki rolünü anlamak için AB'nin enerji alanındaki kurumsal dönüşüm sürecine de dikkat etmek gerekmektedir. 2009 Lizbon Antlaşması ile birlikte enerji politikaları, Birliğin ortak dış politikası içerisinde daha belirgin bir yer edinmiştir. Bu dönemde oluşturulan Avrupa Enerji Topluluğu, Enerji Birliği stratejisi ve dış enerji temsilciliği girişimleri, AB'nin enerji alanındaki küresel görünürlüğünü artırmıştır. Enerji diplomasisi kapsamında yürütülen çok taraflı girişimler (örneğin,

Güney Gaz Koridoru veya Akdeniz Güneş Planı gibi projeler) yalnızca enerji arz güvenliğini sağlamakla kalmamış, aynı zamanda Avrupa değerlerinin ve standartlarının yayılmasına zemin hazırlamıştır. Bu da enerji politikalarının sadece stratejik değil, aynı zamanda ideolojik ve normatif bir araç olarak da kullanılabildiğini ortaya koymaktadır.

AB, uluslararası arenada çevre ve iklim değişikliği ile mücadele konusunda liderlik iddiası taşımakta ve bu kapsamda enerji sektöründeki dönüşümü küresel ölçekte yaygınlaştırmayı hedeflemektedir. AB Komisyonu'nun gelişmekte olan ülkelerle enerji teknolojileri alanında iş birliği yapması, düşük karbon ekonomisine geçişi teşvik etmesi ve sürdürülebilir enerji finansmanını desteklemesi, bu stratejinin temel bileşenleri arasında yer almaktadır. Örneğin, Senegal ile imzalanan Adil Enerji Geçiş Ortaklığı (JETP) çerçevesinde 2,8 milyar dolarlık bir paketle yenilenebilir enerji yatırımları ve elektrik şebekesi güçlendirmeleri desteklenmektedir (Climate Finance in Senegal, 2025). Ayrıca, Avrupa Komisyonu'nun 2021–2027 dönemi için LIFE Programı kapsamında 5,45 milyar avro tahsis edilerek çevre ve iklim eylemleri desteklenmektedir (LIFE Programme, 2023). Bu süreçte AB'nin geliştirdiği finansal araçlar, hukuki çerçeveler ve teknik uzmanlık, özellikle enerji dönüşüm sürecinde olan ülkeler için cazip bir model oluşturmaktadır. *Örneğin, Batı Balkanlar'da enerji piyasalarının serbestleştirilmesi ve AB müktesebatının benimsenmesi süreci, bölge ülkelerinin enerji düzenlemelerini AB normlarına uyumlu hâle getirmesine ve enerji politikalarında AB standartlarını benimsemesine yol açmıştır (Energy Community, 2024). Benzer şekilde, Doğu Ortaklığı ülkeleri ve Afrika'daki düşük karbon enerji projeleri, AB'nin değer ve normatif çerçevesini dış aktörlere yaymasını sağlamaktadır (European Commission, 2023; Marcu, 2021). Bu durum, AB'nin enerji politikaları aracılığıyla sadece ekonomik değil, aynı zamanda kültürel ve normatif bir çekim yaratmayı başardığının somut bir göstergesidir.

Bu çalışmanın temel amacı, Avrupa Birliği'nin enerji politikalarını yumuşak güç stratejisinin bir aracı olarak nasıl yapılandırıldığını ve uyguladığını analiz etmektir. Bu çerçevede çalışmada, AB'nin enerji

strateji belgeleri, dış politika uygulamaları, enerji diplomasisi girişimleri ve uluslararası iş birlikleri üzerinden yumuşak güç inşası süreci ele alınacaktır. Ayrıca AB'nin enerji politikalarının hedef bölgelerde ne ölçüde etki yarattığı, hangi araçları kullandığı ve bu stratejinin sürdürülebilirliğinin hangi koşullara bağlı olduğu tartışılacaktır. Böylelikle enerji politikalarının yalnızca ekonomik veya teknik bir alan değil, aynı zamanda dış politika ve normatif güç inşasında stratejik bir araç olarak nasıl işlev gördüğü ortaya konulacaktır.

1. Yumuşak Güç Kuramı ve Enerji Politikaları

“Yumuşak güç” (soft power) kavramı, ilk kez Amerikalı siyaset bilimci Joseph S. Nye tarafından 1990 yılında literatüre kazandırılmış ve uluslararası ilişkiler kuramında geleneksel güç anlayışına alternatif bir perspektif sunmuştur. Nye'ye göre yumuşak güç, bir aktörün başkalarını kendi istediği doğrultuda davranmaya ikna edebilme yeteneğidir; ancak bu, zorlama veya maddi teşvik yoluyla değil, cazibe, değerler, kültür ve kurumlar aracılığıyla gerçekleşir (Nye, 2004). Bu anlamda yumuşak güç, askerî ve ekonomik baskı araçlarıyla tanımlanan “sert güç”ten (hard power) ayrılır ve gönüllü kabul, inandırıcılık ve meşruiyet temeline dayanır. Yumuşak güç, özellikle küresel yönetim alanında değer aktarımı, kimlik inşası ve uluslararası normların içselleştirilmesi açısından stratejik bir araç hâline gelmiştir (Chaban vd., 2017).

Yumuşak güç kavramı zamanla sadece devletlerarası ilişkilerde değil, bölgesel örgütler, çok uluslu yapılar ve sivil toplumun uluslararası etkisi gibi daha geniş bağlamlarda da kullanılmaya başlanmıştır. Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM) ve benzeri aktörler, bu bağlamda yumuşak gücü normlar, insan hakları, çevre duyarlılığı ve çok taraflı işbirliği üzerinden inşa eden örnekler arasında yer almaktadır (Keukeleire & Hooijmaaijers, 2014). Özellikle Avrupa Birliği, yumuşak gücü sadece dış politikada değil, aynı zamanda ticaret, çevre, kültür ve enerji politikaları gibi alanlarda da çok boyutlu olarak uygulamaktadır (Smith, 2013).

Enerji, tarih boyunca ulusal güvenlik ve ekonomik büyüme açısından kritik bir kaynak olmuş, bu nedenle çoğu zaman sert güç araçlarıyla ilişkilendirilmiştir. Ancak özellikle 21. yüzyılda enerji politikaları, çevresel sürdürülebilirlik, yeşil dönüşüm ve enerji diplomasisi gibi yumuşak güç öğeleriyle yeniden tanımlanmaya başlamıştır. Bu dönüşümün temelinde, iklim kriziyle mücadele, yenilenebilir enerji teknolojilerinin yaygınlaşması ve enerji bağımlılığını azaltmaya yönelik uluslararası girişimler yer almaktadır (Goldthau & Sitter, 2015). Enerji alanındaki bu dönüşüm, aynı zamanda devletlerin küresel iklim politikalarına uyum sağlama kapasitesini bir meşruiyet göstergesi haline getirmiştir (Kuzemko vd., 2019).

Enerji politikaları artık sadece kaynak temininden ibaret değildir; aynı zamanda uluslararası aktörlerin değerler, normlar ve politik tercihlerini diğer ülkelere aktarabildikleri bir platform hâline gelmiştir. Bu bağlamda enerji, hem norm üretimi hem de bu normların ihraç edildiği bir araç olarak yumuşak gücün yeni bir boyutunu temsil eder (Kustova, 2020). Bu bağlamda enerji diplomasisi, sürdürülebilirlik normlarını içeren çok taraflı anlaşmalar ve bölgesel iş birlikleriyle desteklenerek yumuşak gücün kurumsal altyapısını pekiştirmektedir (Szulecki, 2016).

Avrupa Birliği, yumuşak güç kavramının kurumsallaşmış bir örneği olarak değerlendirilmektedir. Manners (2002), AB'nin dış politikasının askeri güç yerine hukukun üstünlüğü, insan hakları, çevresel sürdürülebilirlik ve çok taraflılık gibi değerler üzerinden şekillendiğini belirtmektedir. Bu değerler, AB'nin uluslararası ilişkilerdeki normatif gücünü tanımlar ve dış politikasının temelini oluşturur. Enerji politikası da bu stratejinin önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Youngs (2009), AB'nin dış enerji stratejilerinin, normatif gücünü dış enerji tedarikçileri ve komşu ülkeler üzerinde yapılandırmasına olanak tanıdığını vurgulamaktadır.

Bu stratejiler, AB'nin enerji güvenliğini sağlarken, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik ve iyi yönetim gibi normları dışa

aktarmayı amaçlamaktadır. AB'nin dış enerji politikaları, özellikle enerji verimliliği standartlarının, karbon salım hedeflerinin ve yenilenebilir enerji stratejilerinin üçüncü ülkelere aktarılması yoluyla normatif bir yön kazanmıştır. Örneğin, Avrupa Yeşil Mutabakatı (European Green Deal), sadece AB içi dönüşümü değil, aynı zamanda AB ile iş birliği yapan ülkeler üzerinde de düzenleyici etkiler yaratmayı amaçlamaktadır (Fusiek, 2021). Yeşil Mutabakat kapsamında önerilen Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (CBAM), AB'nin iklim politikalarını küresel düzlemde yumuşak güç unsuru olarak kullanmasına olanak tanımaktadır (Zachmann & McWilliams, 2020).

Yumuşak gücün enerji politikaları üzerinden inşasında AB'nin "yeşil diplomasi" yaklaşımı dikkat çekicidir. Bu diplomasi biçimi, iklim değişikliğiyle mücadeleye odaklanırken, AB'nin kendi normlarını uluslararası düzlemde kabul ettirme stratejisini de beraberinde getirir. Bu strateji yalnızca enerji arz güvenliği açısından değil, aynı zamanda sürdürülebilir bir küresel enerji yönetişimi yaratmak açısından da önemlidir (Volintiru, 2020). Yeşil diplomasi, AB'nin dış politika araçlarının çevreci yönelimler doğrultusunda yeniden şekillendiği ve küresel iklim liderliği iddiasını pekiştirdiği bir strateji olarak değerlendirilmektedir (Biedenkopf & Petri, 2021).

Enerji politikaları aracılığıyla yumuşak güç inşa etmek, birçok avantajla birlikte bazı zorlukları da beraberinde getirir. Birincisi, normatif gücün etkili olabilmesi için inandırıcılık ve istikrar gereklidir. AB'nin enerji normları ve politikaları, üye devletlerin farklı öncelikleri ve enerji stratejilerindeki değişkenlik nedeniyle bazen tutarsız algılanabilmekte, bu da dış aktörler nezdinde normatif çekiciliğin azalmasına yol açmaktadır (Buchan, 2015; Siddi, 2016). Ayrıca, enerji piyasalarındaki teknik ve ekonomik farklılıklar, yenilenebilir enerji entegrasyonu ve karbon azaltımı hedeflerinin uygulanabilirliğini sınırlandırmakta ve AB'nin yumuşak güç stratejisinin sahadaki etkisini azaltmaktadır (Youngs, 2009). AB'nin enerji hedeflerinin tutarlılığı ve uygulamadaki performansı, bu

gücün sürdürülebilirliğini doğrudan etkiler (Knodt vd., 2015). Avrupa Birliği (AB) içindeki bazı üye devletlerin farklı öncelikleri ve ulusal enerji stratejileri, ortak normatif dış politikanın etkisini sınırlayabilmektedir. Örneğin, Polonya ve Macaristan gibi Orta Avrupa ülkeleri, kömürlü enerji üretimine dayalı sistemlerini sürdürme eğilimindeyken, Danimarka ve Almanya gibi ülkeler yenilenebilir enerjiye geçişi önceliklendirmektedir (Buchan, 2015). Bu durum, AB'nin enerji güvenliği ve iklim politikaları gibi ortak hedeflere ulaşmada uyum eksikliklerine yol açmaktadır. Üye ülkelerin ulusal çıkarları ve enerji politikalarındaki farklılıklar, AB'nin dış enerji stratejilerinin etkinliğini ve normatif gücünü zayıflatmaktadır (Siddi, 2016). İkincisi, yumuşak gücün etkinliği, alıcı ülkelerin bu normlara ne ölçüde açık olduklarıyla doğrudan ilişkilidir. Örneğin, enerji arzının jeopolitik baskı altında olduğu bölgelerde, yumuşak güç unsurları beklenen etkiyi yaratamayabilir. Yine de enerji politikaları üzerinden geliştirilen normatif etki, askeri veya ekonomik zorlamaya kıyasla daha kabul edilebilir ve sürdürülebilir bir dış politika aracı sunmaktadır (Goldthau & Sitter, 2015). Bu bağlamda, enerji politikalarının yumuşak güç boyutu, uzun vadeli güven inşası, ortak değerlerin paylaşımı ve çok taraflı diplomatik ilişkilerin sürdürülebilirliğiyle doğrudan bağlantılıdır (Kustova, 2020).

2. AB'nin İklim Liderliği Stratejisi

Avrupa Birliği (AB), küresel iklim krizine yanıt olarak iklim politikalarını yalnızca çevresel sürdürülebilirlik kapsamında değerlendirmekle kalmamış, aynı zamanda bu politikaları dış politikasının ve küresel yönetim vizyonunun temel bir bileşeni hâline getirmiştir. Bu bağlamda, AB'nin iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik stratejileri, normatif bir liderlik anlayışı çerçevesinde yapılandırılmış ve Birliğin küresel düzeyde iklim politikaları üzerinde belirleyici bir aktör olma iddiasını güçlendirmiştir. Söz konusu stratejiler, yalnızca sera gazı salınımlarının azaltılmasına yönelik teknik önlemleri değil, aynı

zamanda çevresel değerler üzerinden küresel etkiler yaratma potansiyelini de içermektedir. AB'nin bu anlamda benimsediği yaklaşım, çevresel diplomasi, yeşil enerji dönüşümü ve sürdürülebilir kalkınma politikaları ile uyumlu olarak şekillenmiştir (Oberthür & Roche Kelly, 2008). Bu çok boyutlu strateji, AB'nin çevre alanındaki düzenleyici etkisini dış politika aracı haline getirerek, özellikle normatif güç olarak küresel iklim rejimlerinde merkezi bir rol üstlenmesini sağlamaktadır (Dupont, 2016).

AB'nin iklim liderliği stratejisinin temel taşı, 2019 yılında ilan edilen Avrupa Yeşil Mutabakatı'dır (European Green Deal). Bu stratejik belge, AB'nin 2050 yılına kadar karbon nötr hâle gelmesini hedeflemekte ve bu hedef doğrultusunda enerji, ulaştırma, sanayi, tarım ve finans sektörlerinde köklü yapısal dönüşümler öngörmektedir. Yeşil Mutabakat, AB içinde karbon ayak izinin azaltılmasını hedeflemenin ötesinde, aynı zamanda dış ilişkilerde çevre temelli iş birliklerini teşvik eden bir dış politika aracıdır. Bu yönüyle Mutabakat, AB'nin küresel çevre yönetiminde normatif bir güç olma stratejisini kurumsallaştırmakta ve çevresel diplomasiye yeni bir boyut kazandırmaktadır (European Commission, 2019). Bu kapsamda, sınırda karbon düzenleme mekanizması (CBAM) gibi politikalar, AB dışındaki ticaret ortaklarının da iklim politikalarıyla uyumlu hâle gelmesini teşvik ederek Birliğin küresel düzeyde normatif etkisini artırmaktadır. Bu durum, AB'nin ticaret ve iklim politikalarını bütüncül bir stratejiye dönüştürdüğünü ve çevre standartları yoluyla küresel normatif düzenlemeler oluşturduğunu göstermektedir (Meunier & Nicolaïdis, 2019).

AB'nin iklim stratejileri aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerle kurduğu ilişkilerde de belirleyici olmaktadır. AB, çevresel finansman araçları, teknik destek mekanizmaları ve kurumsal kapasite geliştirme programları aracılığıyla düşük karbonlu kalkınma modellerinin benimsenmesini teşvik etmektedir. Bu çerçevede, Küresel Avrupa (Global Gateway) yatırımları ve Uluslararası İklim Finansmanı Stratejisi, AB'nin çevresel normları ve değerleri dış aktörlere aktarmasında önemli araçlar olarak kullanılmaktadır. Bu

stratejik çabalar, iklim değişikliğiyle mücadeleyi küresel ölçekte kolektif bir sorumluluk olarak ele alma eğilimini yansıtmaktadır (Delreux & Happaerts, 2016). AB'nin çevre temelli kalkınma yardımları, yalnızca çevresel dönüşüm değil, aynı zamanda kurumsal kapasitenin AB normlarına uyarlanması yönünde de bir baskı mekanizması işlevi görmektedir (Bäckstrand & Elgström, 2013).

İklim liderliği stratejisi, AB'nin uluslararası alanda meşruiyetini güçlendirme amacına da hizmet etmektedir. AB, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin Paris Anlaşması'ndan geçici olarak çekildiği dönemde (2017–2021), iklim liderliğini üstlenerek küresel çevre rejiminde oluşan boşluğu doldurma sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu süreçte AB, hem çok taraflı platformlarda aktif bir rol oynamış hem de ikili ilişkilerde çevre odaklı diplomatik girişimlerde bulunmuştur. AB'nin bu tutumu, çevre politikalarının yalnızca bir iç politika konusu değil, aynı zamanda dış politika stratejisi olduğu yönündeki paradigmatik değişimi açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Schunz, 2022). Bu dönemde AB, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında düzenlenen COP zirvelerinde aktif liderlik sergileyerek, küresel karar alma süreçlerinde yönlendirici bir pozisyon elde etmiştir (Torney, 2019).

Avrupa Birliği'nin iklim liderliği stratejileri, uygulama kapasitesi ve hedef ülkeler üzerindeki etkileri konusunda çeşitli eleştiriler bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler, AB'nin iklim finansmanı taahhütlerinin yetersiz olduğunu vurgulamakta ve sağlanan kaynakların iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum için gerekli finansmanı karşılamadığını belirtmektedir (The Guardian, 2024). Ayrıca, AB'nin karbon sınır ayarlama mekanizması (CBAM) gibi düzenlemeleri, gelişmekte olan ülkelerde ekonomik baskılara ve kalkınma zorluklarına yol açmakta ve bu ülkelerde AB normlarının uygulanmasını zorlaştırmaktadır (EUS Studies, 2025). Bunun yanında bazı büyük emitör ülkeler, AB'nin iklim hedeflerini eleştirerek, hedeflerin güncellenmesi ve uygulanması konusunda gecikmeler yaşandığını ifade etmektedir (Reuters, 2025). Ayrıca

birçok hedef ülkede kurumsal kapasite eksikliği, AB'nin iklim normlarının sahada etkin bir şekilde uygulanmasını sınırlamaktadır (Güney & Yılmaz, 2025). Bu eleştiriler, AB'nin iklim liderliği stratejilerinin küresel düzeyde etkinliği için daha kapsayıcı ve uygulamaya dönük politikalar geliştirmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, AB'nin çevresel standartlarının ithal edilmesiyle oluşabilecek ekonomik maliyetler ve kalkınma hedefleri ile yaşanan uyumsuzluklar, iş birliği süreçlerini zaman zaman zorlaştırmaktadır. Ayrıca, Birlik içindeki üye devletlerin iklim politikaları konusundaki farklılıkları ve politika uyumu konusundaki yapısal zorluklar, stratejinin yeknesak bir şekilde uygulanmasını engelleyebilmektedir. Bu nedenle AB'nin iklim liderliği, yalnızca politika belgeleri ve stratejik söylemler üzerinden değil, aynı zamanda sahadaki etkiler, uygulama düzeyi ve dış aktörlerle kurulan ilişkiler bağlamında da değerlendirilmelidir (Dupont & Moore, 2020).

Özellikle Polonya ve Macaristan gibi bazı üye devletlerin fosil yakıtlara bağımlılıkları ve iklim politikalarına dirençleri, ortak hedeflere ulaşılmasını güçleştirmektedir (Skjærseth, 2021).

Sonuç olarak, AB'nin iklim liderliği stratejisi, çevre politikalarının küresel düzeyde normatif bir güç aracı olarak kullanılmasına ilişkin özgün bir örnek sunmaktadır. Enerji geçişi, yeşil mutabakat, karbon düzenlemeleri ve çevresel finansman gibi araçlar, AB'nin yumuşak güç kapasitesini artırmakta ve uluslararası sistemde çevresel değerler üzerinden meşruiyet kazanmasına katkı sağlamaktadır. Ancak bu stratejinin sürdürülebilirliği, hem içsel politika tutarlılığına hem de dış aktörlerle kurulan ilişkilerin karşılıklı çıkar temelinde yeniden yapılandırılmasına bağlıdır. Bu nedenle AB'nin iklim liderliği, sadece teknik ve çevresel değil, aynı zamanda jeopolitik, ekonomik ve diplomatik yönleriyle bütünsel olarak ele alınmalıdır. Dolayısıyla AB'nin iklim liderliği, yalnızca çevre odaklı bir strateji değil, aynı zamanda çok boyutlu bir dış politika aracı olarak değerlendirilmelidir (Van Schaik & Schunz, 2012).

3. Norm İhracı Mekanizmaları: Yasal düzenlemeler, Finansal teşvikler

Avrupa Birliği, yumuşak güç inşasında enerji politikalarını yalnızca ekonomik bir araç olarak değil, aynı zamanda normatif etkisini yaymak üzere stratejik bir kanal olarak kullanmaktadır. AB'nin enerji politikası çerçevesinde benimsediği çevre, sürdürülebilirlik ve piyasa serbestliği gibi normlar, hem iç pazarda uyumlaştırmayı hem de dış aktörler üzerinde etki kurmayı hedefler.

Bu bağlamda, AB'nin norm ihracı süreçlerinde iki temel mekanizma öne çıkmaktadır: yasal düzenlemeler ve finansal teşvikler. Her iki araç da enerji güvenliği, iklim değişikliğiyle mücadele ve enerji piyasası entegrasyonu gibi alanlarda AB'nin normatif gücünü inşa etmesini sağlamaktadır.

AB'nin bu çerçevedeki yaklaşımı, özellikle “politika yayılımı” (policy diffusion) kuramları kapsamında değerlendirilmektedir (Babb, 2013). Bu kuramlara göre, uluslararası örgütler ve bölgesel güçler, kendi norm ve standartlarını üçüncü taraflara yaymak amacıyla çeşitli kurumsal ve iktisadi araçları kullanmaktadır (Checkel, 2005; Börzel & Risse, 2009). AB ise bu yayılmayı hem normatif bir sorumluluk hem de dış politika çıkarı olarak tanımlamaktadır.

3.1. Yasal Düzenlemeler Yoluyla Norm İhracı

AB'nin enerji politikaları, dış aktörlere yönelik norm ihracının etkili araçlarından biri olarak yasal düzenlemeleri kapsamaktadır. Özellikle AB enerji müktesabı (acquis communautaire), aday ve komşu ülkeler için bağlayıcı bir norm seti işlevi görmektedir. Bu müktesabat, enerji piyasalarının serbestleştirilmesi, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji kaynaklarının desteklenmesi ve çevresel sürdürülebilirlik gibi alanlarda kapsamlı yükümlülükler getirmektedir (Goldthau & Sitter, 2015).

AB'nin enerji müktesabatının temel bileşenleri arasında Elektrik Direktifi (2009/72/EC), Doğal Gaz Direktifi (2009/73/EC), Yenilenebilir Enerji Direktifi (2009/28/EC) ve Enerji Verimliliği

Direktifi (2012/27/EU) yer almaktadır. Bu düzenlemeler, enerji piyasalarının serbestleştirilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarının entegrasyonu ve enerji verimliliği gibi hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır (European Commission, 2020).

AB, bu düzenlemeleri sadece kendi sınırları içinde değil, aynı zamanda komşu ve aday ülkelerle de uyumlaştırmaktadır. Örneğin, Enerji Topluluğu Anlaşması (Energy Community Treaty), AB müktesebatının enerji alanındaki bölümlerini, AB'ye üye olmayan ülkelerle paylaşmayı amaçlayan bir çerçeve sunmaktadır (Energy Community, 2025). Bu anlaşma, enerji piyasalarının serbestleştirilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarının entegrasyonu ve çevresel sürdürülebilirlik gibi hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır (Energy Community, 2025).

Bu süreç, Avrupa Komşuluk Politikası (ENP) kapsamında AB ile ortaklık kuran ülkelerde enerjiyle ilgili yasal uyum sürecini hızlandırmakta ve böylece normatif bir yaklaşma sağlamaktadır (Lavenex & Schimmelfennig, 2011). Örneğin, Ukrayna ve Moldova, Enerji Topluluğu Anlaşması'na taraf olarak, AB enerji müktesebatını ulusal mevzuatlarına entegre etmeye çalışmaktadırlar (Energy Community, 2025).

AB, özellikle Doğu Ortaklığı ülkeleriyle yaptığı Enerji Topluluğu Antlaşması gibi mekanizmalar aracılığıyla bu yasal düzenlemeleri sınırlarının ötesine taşımaktadır. Enerji Topluluğu çerçevesinde Arnavutluk, Ukrayna, Gürcistan gibi ülkeler AB enerji politikalarına ve düzenlemelerine uyum sağlamakla yükümlü hale gelmiştir (Bordoff & O'Sullivan, 2012). Bu, AB'nin enerji alanında dış politika araçlarını kullanarak normatif gücünü pekiştirdiğini ve enerji politikası üzerinden hukuki entegrasyon sağladığını göstermektedir.

Ayrıca, 2023 itibarıyla AB tarafından yayımlanan "REPowerEU" planı, dış tedarikçilere olan bağımlılığı azaltma amacı taşırken, aynı zamanda enerji standartlarını üçüncü ülkelere ihraç etmeye yönelik düzenleyici çerçevenin güçlendirildiğini ortaya koymaktadır (European Commission, 2022).

3.2. Finansal Teşvikler Yoluyla Norm İhracı

Finansal Finansal teşvikler yoluyla norm ihracı, Avrupa Birliği'nin enerji politikalarında önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır. AB, enerji normlarının dış ülkelerce kabulünü sadece düzenleyici uyumla değil, aynı zamanda kapsamlı finansal teşviklerle de desteklemektedir (Lavenex & Schimmelfennig, 2011). Avrupa Komisyonu ve Avrupa Yatırım Bankası aracılığıyla sağlanan mali yardımlar, özellikle yenilenebilir enerji yatırımları, enerji altyapısı projeleri ve çevresel dönüşüm programları için önemli kaynaklar sunmaktadır (Youngs, 2009). Bu teşvikler, normların benimsenmesini hem gönüllülük hem de finansal zorlama çerçevesinde teşvik eden yumuşak güç stratejisinin temel ayağını oluşturmaktadır (Lavenex & Schimmelfennig, 2011; Youngs, 2009).

Örneğin, Doğu Avrupa ve Balkan ülkelerinde enerji altyapısının AB standartlarına uygun şekilde modernize edilmesi için sağlanan finansman, ilgili ülkelerin hem teknik kapasite geliştirmesini hem de AB normlarına bağlılığını artırmaktadır (Youngs, 2009). Aynı zamanda, bu destekler sayesinde enerji güvenliği, arz çeşitliliği ve karbon salınımlarının azaltılması gibi stratejik hedefler doğrultusunda AB politikaları dış ülkelere yaygınlaşmaktadır (Youngs, 2009). Bu durum, AB'nin finansal teşvikler aracılığıyla dış ülkelerdeki enerji politikalarını şekillendirme gücünü pekiştirmektedir (Lavenex & Schimmelfennig, 2011).

AB'nin 2021 yılında duyurduğu "Global Gateway" yatırım planı, normatif gücü küresel altyapı yatırımlarıyla birleştirme stratejisinin somut bir örneğidir (Teixeira, 2022). Bu program, dijitalleşmeden temiz enerjiye kadar birçok alanda kalkınmakta olan ülkelere AB değerlerini teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Teixeira, 2022). Bu yaklaşım, Çin'in "Kuşak ve Yol" girişimine karşı rekabetçi bir yumuşak güç aracı olarak da değerlendirilmiştir (Teixeira, 2022).

4. AB'nin Afrika ve Asya Enerji Ortaklıkları

Avrupa Birliği (AB), enerji politikası alanındaki yumuşak güç stratejisinin önemli bileşenlerinden biri olarak Afrika ve Asya ülkeleriyle kurduğu enerji ortaklıklarına büyük önem vermektedir. Bu ortaklıklar, enerji güvenliğinin sağlanması, yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi amacıyla şekillenmektedir. AB, hem küresel enerji piyasalarındaki konumunu güçlendirmek hem de iklim değişikliğiyle mücadele hedeflerine ulaşmak için bu kıtalarda kapsamlı iş birliği mekanizmaları geliştirmiştir. Bu süreçte, enerji alanında norm ihracı, finansal teşvikler ve teknik destek gibi araçlarla yumuşak gücünü yaygınlaştırmaktadır.

4.1. Afrika'da Enerji Ortaklıkları ve Yumuşak Güç

Afrika kıtası, enerji kaynakları bakımından zengin olmasına rağmen altyapı eksiklikleri, yatırım yetersizlikleri ve teknik kapasite sorunlarıyla karşı karşıyadır. AB, bu zorlukların üstesinden gelmek amacıyla Afrika ülkeleriyle enerji alanında çok boyutlu iş birlikleri geliştirmektedir. En önemli girişimlerden biri, 2015 yılında başlatılan ve AB ile Afrika Birliği (AfB) arasında enerji alanında stratejik iş birliği sağlayan "Afrika-EU Enerji Ortaklığı"dır (African Union-European Union Energy Partnership - AEEP) (Hedberg & Olausson, 2019). Bu ortaklık, enerji altyapısının güçlendirilmesi, temiz enerji teknolojilerinin yaygınlaştırılması ve enerjiye erişimin artırılması için politik ve teknik destek sunmaktadır.

AEEP'nin önemli bir amacı, Afrika'da yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesini teşvik ederek enerji piyasalarının sürdürülebilir ve kapsayıcı hâle getirilmesini sağlamaktır. Bu bağlamda, güneş, rüzgar ve hidroelektrik gibi temiz enerji projelerine yönelik finansal destekler ve kapasite geliştirme programları önceliklidir. AB, Avrupa Yatırım Bankası ve diğer fonlar aracılığıyla bu projelere mali kaynak sağlamaktadır (Goldthau, 2016). Ayrıca, enerji verimliliği standartlarının yükseltilmesi ve

bölgesel enerji entegrasyonunun desteklenmesi de yumuşak gücün normatif aktarımını pekiştiren hususlar arasında yer almaktadır.

Örneğin, "Desert to Power" girişimi kapsamında Sahel bölgesinde fotovoltaik enerji kapasitesinin artırılmasına yönelik AB destekli yatırımlar, sadece enerjiye erişimi artırmakla kalmamakta, aynı zamanda bölgesel istikrar ve kalkınma hedeflerine de katkı sağlamaktadır (IEA, 2022). Bu tür projeler, AB'nin enerji diplomasisinin kalkınma odaklı bir yumuşak güç stratejisiyle örtüştüğünü göstermektedir.

AB'nin Afrika enerji ortaklıkları, aynı zamanda enerji güvenliği boyutuyla da stratejik bir öneme sahiptir. Kıta genelinde artan enerji talebinin karşılanması ve küresel enerji arzı üzerindeki olası risklerin minimize edilmesi, AB'nin uzun vadeli enerji politikasının ana hedefleri arasında yer alır. Bu kapsamda, AB, Afrika'nın enerji kaynaklarını hem ekonomik iş birliği hem de jeopolitik ilişkiler açısından istikrarlı bir partner olarak görmektedir (Scholvin & Wigell, 2018). Böylece, enerji alanındaki ortaklıklar, AB'nin küresel enerji piyasasında yumuşak güç unsuru olarak öne çıkmasına katkı sağlamaktadır.

Nitekim, AB'nin 2021 yılında ilan ettiği "Yeni AB-Afrika Ortaklık Stratejisi", enerji dönüşümünü merkezine alan politik bir çerçeve sunmakta ve yeşil enerji yatırımlarını dış politika aracı haline getirmektedir (European Commission, 2021). Bu strateji, Afrika kıtasında normatif gücün enerji üzerinden inşasında kilit rol oynamaktadır.

4.2. Asya ile Enerji İş Birlikleri: Stratejik ve Çevresel Yaklaşımlar

Asya kıtası, ekonomik büyüme ve sanayileşme hızının etkisiyle enerji talebinin en hızlı arttığı bölgelerden biridir. AB, Asya ülkeleriyle enerji alanında iş birliği geliştirerek hem ticari çıkarlarını korumayı hem de küresel iklim hedeflerine ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, AB'nin Asya'ya yönelik enerji politikaları, çevresel

sürdürülebilirlik, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji alanında normatif bir dönüşüm yaratmayı hedefler.

AB-Asya enerji iş birliği, özellikle Çin, Hindistan, Japonya ve Güneydoğu Asya ülkeleriyle enerji güvenliği ve temiz enerji alanlarında yoğunlaşmaktadır (Zhang & Gallagher, 2016). AB, bu ülkelerle enerji verimliliği standartlarının geliştirilmesi, karbon salınımlarının azaltılması ve yeşil enerji teknolojilerinin transferi konusunda çeşitli programlar yürütmektedir. Örneğin, AB'nin Japonya ile yürüttüğü "Enerji Diyalogu" ve Çin ile yapılan "Sürdürülebilir Enerji Ortaklığı" çerçevesinde enerji piyasalarının düzenlenmesi ve karbon piyasalarının geliştirilmesi için iş birliği yapılmaktadır (Patel & Ürge-Vorsatz, 2018).

Ayrıca, AB-ASEAN Enerji Ortaklığı çerçevesinde Güneydoğu Asya ülkelerinde sürdürülebilir enerjiye geçişi desteklemek üzere enerji verimliliği eğitimleri, politika danışmanlığı ve teknik yardım sağlanmaktadır. Bu mekanizmalar, AB'nin normatif gücünün kapasite artırımı yoluyla aktarımını pekiştirmektedir (ASEAN Centre for Energy, 2021).

Finansal teşvikler, Asya ülkeleri ile kurulan enerji ortaklıklarının temelini oluşturmaktadır. AB'nin Asya Kalkınma Bankası (ADB) ve diğer uluslararası finans kurumlarıyla iş birliği içinde sağladığı destekler, özellikle yenilenebilir enerji projeleri ve enerji altyapısı yatırımlarını kapsamaktadır. Bu yatırımlar, enerji arzının çeşitlendirilmesi ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması bakımından kritik öneme sahiptir. Ayrıca, AB tarafından desteklenen teknik eğitim ve kapasite geliştirme programları, bölgesel enerji entegrasyonunu ve piyasa şeffaflığını artırmayı hedeflemektedir (Biermann vd., 2017).

Örneğin, AB destekli "Switch-Asia" programı, sürdürülebilir tüketim ve üretim alışkanlıklarını yaygınlaştırmak amacıyla Asya'da 24 ülkede 130'dan fazla projeyi hayata geçirmiştir. Bu program, enerji verimliliği ve düşük karbon teknolojilerinin benimsenmesini

kolaylaştırmakta ve AB normlarının sahada uygulanmasını mümkün kılmaktadır (European Commission, 2022).

4.3. Ortaklıkların Yumuşak Güç ve Normatif Etkisinde

Afrika ve Asya enerji ortaklıkları, AB'nin küresel enerji yönetiminde yumuşak güç unsuru olarak öne çıkmasını sağlamaktadır. Bu ortaklıklar aracılığıyla AB, enerji alanındaki normlarını yaymakta, çevresel standartları benimsetmekte ve enerji politikalarında ortak vizyonlar oluşturabilmektedir. Yasal düzenlemeler, finansal teşvikler ve teknik destek mekanizmaları, AB'nin bu kıtalardaki enerji aktörleriyle etkileşiminde normatif bir hegemonya inşa etmektedir (Schreurs & Tiberghien, 2007).

Bu iş birliği modelleri, AB'nin sadece ekonomik çıkarlarını değil, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal kapsayıcılık hedeflerini de ön plana çıkarmaktadır. Böylece, enerji ortaklıkları, AB'nin enerji güvenliği stratejisi ile iklim politikalarının kesişim noktasında yer alan önemli araçlar olarak değerlendirilebilir. AB'nin Afrika ve Asya ülkeleriyle geliştirdiği bu enerji iş birlikleri, küresel enerji sisteminin dönüşümünde önemli bir yumuşak güç aktörü olmasına katkı sunmaktadır.

Sonuç

Avrupa Birliği (AB), yumuşak güç inşasında enerji politikalarını hem normatif hem de stratejik bir araç olarak etkin biçimde kullanmaktadır. Bu bağlamda Joseph Nye'in (2004) ortaya koyduğu yumuşak güç kuramı, AB'nin dış politikada "cezbetme" ve "örnek olma" kapasitesine odaklanmaktadır. AB'nin enerji ve iklim politikaları da bu kuramla doğrudan örtüşmektedir. Özellikle sürdürülebilirlik, çevre koruma, enerji verimliliği ve karbon nötrlük gibi kavramlar, AB'nin değer temelli yaklaşımının birer yansıması olarak ön plana çıkmaktadır. Bu stratejik yönelim sayesinde AB, enerji politikaları aracılığıyla yalnızca teknik değil, aynı zamanda normatif bir güç hâline gelmektedir. AB'nin bu dönüşüm süreci, sadece içsel kurumsallaşmayla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda dış

politika mimarisinin yeniden şekillenmesine de katkı sunmaktadır. Enerji ve iklim diplomasisi alanında AB delegasyonları ile dış temsilcilikler, normatif mesajların aktarılmasında aktif bir rol üstlenmektedir.

AB'nin iklim liderliği stratejisi, enerji politikalarının yumuşak güce dönüşmesinde belirleyici bir unsur hâline gelmiştir. 2019 yılında ilan edilen Avrupa Yeşil Mutabakatı, AB'yi küresel iklim gündeminin merkezine yerleştirmiştir. Bu mutabakat, 2050 yılına kadar karbon nötr olma hedefini yalnızca içsel bir politika hedefi olarak değil, aynı zamanda dış ilişkilerde bir normatif referans noktası olarak sunmaktadır. AB, iklim politikalarını dış partnerleriyle yürüttüğü iş birliklerinde temel bir öncelik hâline getirerek, iç hukuk düzenlemelerinde geliştirdiği normları uluslararası düzleme taşımaktadır. Bu durum, AB'nin iklim liderliğini yalnızca söylemsel değil, kurumsal ve uygulamaya dönük düzlemde de gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır. Avrupa Yeşil Mutabakatı bu bağlamda yalnızca bir çevre stratejisi değil, aynı zamanda dış politika ve ticaret aracı olarak da işlev görmektedir. Özellikle sınırda karbon düzenlemesi gibi mekanizmalar, AB'nin enerji ve çevre normlarını küresel ticaret sistemine entegre etmesine olanak tanımaktadır.

Bu liderlik, norm ihracı mekanizmaları ile desteklenmektedir. AB, enerji politikalarını destekleyen yasal düzenlemeleri dış aktörlerle kurduğu enerji iş birliklerinde bir standart olarak sunmakta ve uygulamaktadır. Üçüncü ülkelerle imzalanan enerji anlaşmalarında AB enerji mevzuatına uyum, çevre standartlarına bağlılık ve şeffaflık ilkeleri ön koşul olarak benimsetilmektedir. Bu yaklaşım, AB'nin "normatif güç" anlayışını dış politika düzleminde kurumsallaştırdığını göstermektedir. Yalnızca yasal düzenlemeler değil, aynı zamanda mali teşvik mekanizmaları da bu süreçte etkili birer araç işlevi görmektedir. Avrupa merkezli finansal kuruluşlar, üçüncü ülkelerdeki enerji projelerine destek verirken AB standartlarına uyumu teşvik etmektedir. Böylece AB, mali kaynaklarıyla birlikte normatif etkisini de pekiştirmektedir. Buna ek

olarak, enerji alanındaki bilimsel iş birlikleri, kalkınma programları ve teknik destek mekanizmaları da AB'nin dış politika stratejisinin önemli parçalarındandır. Enerji politikaları bu yönüyle yalnızca ekonomik ve çevresel hedefleri gerçekleştirmeyi değil; aynı zamanda AB'nin değerlerini ve normlarını küresel ölçekte yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır.

AB'nin Afrika ve Asya ile geliştirdiği enerji ortaklıkları, bu normatif stratejinin dışsal etkilerini görünür kılmaktadır. Afrika kıtasında sürdürülebilir enerjiye erişimi artırmayı hedefleyen projeler, hem kalkınma aracı hem de jeopolitik etki alanının genişletilmesi açısından önem taşımaktadır. Yenilenebilir enerji teknolojilerinin transferi, kapasite geliştirme çalışmaları ve kurumsal eşgüdüm gibi başlıklar, AB'nin uzun vadeli ortaklıklarını güçlendirmektedir. Benzer şekilde, Asya'daki iş birlikleri de AB'nin görünürlüğünü artırmakta ve sürdürülebilir enerji altyapılarının oluşturulması yoluyla normatif etki alanını genişletmektedir. Güneydoğu Asya ülkeleriyle yürütülen enerji girişimleri ve gelişmiş Asya ülkeleriyle yapılan yeşil dönüşüm anlaşmaları, AB'nin enerji politikalarını dış politikada diplomatik bir enstrümana dönüştürdüğünü göstermektedir.

Sonuç olarak, Avrupa Birliği enerji politikalarını çok boyutlu ve bütüncül bir dış politika aracına dönüştürmüş durumdadır. Yumuşak güç kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, AB'nin enerji stratejileri yalnızca enerji arz güvenliği ve çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini değil, aynı zamanda normatif etkisini pekiştirme amacını da içermektedir. İç düzenlemelerini dış politikasının temel referansına dönüştüren AB, küresel enerji yönetiminde etkin bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Mali destekler, teknik iş birlikleri ve çevresel normların dışa yansıtılması, AB'nin değer temelli dış politika söylemini pratikte hayata geçirdiğini göstermektedir. Böylece AB, enerji politikaları aracılığıyla yumuşak gücünü stratejik biçimde kurgulamakta; normatif liderliğini uluslararası düzeyde pekiştirerek küresel enerji yönetiminde "standart belirleyici" bir aktör konumuna yükselmektedir.

Kaynakça

- Affairs Review, 22(1), 1–22.
- Babb, S. (2013). The Washington Consensus as transnational policy paradigm: Its origins, trajectory and likely successor. *Review of International Political Economy*, 20(2): 268-297.
- Bäckstrand, K., & Elgström, O. (2013). The EU's role in climate change negotiations: From leader to 'leadior'. *Journal of European Public Policy*, 20(10): 1369–1386.
- Belyi, A. V. (2015). EU external energy policy: Between geopolitics and the market. Palgrave Macmillan.
- Belyi, A. V. (2015). Normative power Europe and energy security policy: The EU–Russia energy dialogue revisited. *Geopolitics*, 20(3): 617–636. <https://doi.org/10.1080/14650045.2015.1022117>
- Belyi, A. V. (2015). Normative power Europe and energy security policy: The EU–Russia energy dialogue revisited. *Geopolitics*, 20(3): 617–636. <https://doi.org/10.1080/14650045.2015.1022117>
- Biedenkopf, K., & Petri, F. (2021). EU green diplomacy: Challenges and opportunities in the context of the European Green Deal. *Climate Policy*, 21(10): 1320–1333.
- Biermann, F., Kalfagianni, A., & Gupta, A. (2017). The fragmentation of global governance architectures: A framework for analysis. *Global Environmental Politics*, 17(4): 15–24.
- Bireselioğlu, M. E., & Solak, B. (2024). Framing the impacts of the European Green Deal: Reflections on the EU as a “Normative Power” and beyond. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 23(Özel Sayı): 91–134.
- Bordoff, J., & O'Sullivan, M. L. (2012). The geopolitics of energy: Emerging trends, changing landscapes, uncertain times. *Geopolitics of Energy*, 34(1): 2–20.
- Börzel, T. A., & Risse, T. (2009). The transformative power of Europe: The European Union and the diffusion of ideas. KFG Working Paper Series, No. 1. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-193844>
- Britannica. (2024). European Coal and Steel Community. <https://www.britannica.com/topic/European-Coal-and-Steel-Community>
- Buchan, D. (2015). *Energy policy: Sharp challenges and rising ambitions*. Oxford University Press.
- Chaban, N., Elgström, O., & Holland, M. (2017). *The European Union as others see it*. European Foreign
- Checkel, J. T. (2005). *International institutions and socialization in Europe: Introduction and framework*.
- Delreux, T., & Happaerts, S. (2016). *Environmental policy and politics in the European Union*. Palgrave Macmillan.

- Dupont, C. (2016). Climate policy integration into EU energy policy: Progress and prospects. *Politics and Governance*, 4(3): 29–39.
- Dupont, C., & Moore, B. (2020). EU climate leadership after COP21: The pitfalls of projecting normative power. *Global Policy*, 11(1): 36–45.
- Energy Community. (2024). About us. <https://www.energy-community.org>
- Energy Community. (2025). Energy Community Treaty. <https://www.energy-community.org>
- Energy Community. (2025). Energy Community Treaty. <https://www.energy-community.org>
- ENTSO-E. (2022). Continental Europe synchronous area successfully synchronized with Ukraine and Moldova. <https://www.entsoe.eu>
- European Commission. (2020). Clean energy for all Europeans. <https://www.ecologic.eu>
- European Commission. (2020). Clean energy for all Europeans. <https://www.ecologic.eu>
- European Commission. (2022). REPowerEU Plan. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en
- European Commission. (2023). Global Gateway and the external dimension of the European Green Deal. Brussels: DG ENER.
- European Commission. (2024). EU–Ukraine energy dialogue and integration progress report. <https://www.ec.europa.eu>
- European Council on Foreign Relations (ECFR). (2022). The geopolitics of the European Green Deal. <https://ecfr.eu>
- European View, 21(1): 29–36.
- European Commission. (2019a). The European Green Deal. Brussels. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
- European Commission. (2019b). The European Green Deal. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0640>
- Fusiek, D. (2021). The European Green Deal: Normative Power Europe reloaded. *International Journal of Environmental Studies*, 78(6): 922–939. <https://doi.org/10.1080/00207233.2021.1915317>
- Fusiek, D. A. (2021). EU as a green normative power: How could the European Green Deal become a normative tool in EU's climate diplomacy? Institute of European Democrats. <https://www.iedonline.eu/publications/2021>

- Goldthau, A. (2016). Rethinking the governance of energy infrastructure: Scale, decentralization and polycentrism. *Energy Research & Social Science*, 10: 1–6.
- Goldthau, A., & Sitter, N. (2015). *A liberal actor in a realist world: The European Union regulatory state and the global political economy of energy*. Oxford University Press.
- Goldthau, A., & Sitter, N. (2015). *A liberal actor in a realist world: The European Union regulatory state and the global political economy of energy*. Oxford University Press.
- Goldthau, A., & Sitter, N. (2015a). *A liberal actor in a realist world: The European Union regulatory power and global political economy*. Oxford University Press.
- Goldthau, A., & Sitter, N. (2015b). *A liberal actor in a realist world: The European Union regulatory state and the global political economy of energy*. Oxford University Press.
- Güney, A., & Yılmaz, B. (2025). Institutional capacity and climate policy implementation in developing countries. *Climate Policy Journal*, 15(2): 112–128.
- Hedberg, A., & Olausson, J. (2019). The Africa-EU Energy Partnership: A critical analysis of a multilateral energy governance mechanism. *Energy Policy*, 132: 1239–1248.
- Herranz-Surrallés, A. (2016). Energy diplomacy under liberal institutionalism: The EU's market governance in external energy relations. *European Foreign Affairs Review*, 21(3): 401–420.
- IED Institute of European Democrats. (2021). Marcu, I.-M. How can the European Union act as a normative power in the green transition? <https://www.iedonline.eu>
- International Organization*, 59(4): 801–826.
- Keukeleire, S., & Hooijmaaijers, B. (2014). The BRICS and other emerging power alliances and multilateral organizations in the Asia-Pacific and the global South: Challenges for the European Union and its view on multilateralism. *Journal of Common Market Studies*, 52(3): 582–599.
- Knodt, M., Jørgensen, K. E., & Pécoud, A. (2015). *External energy governance: The EU's pursuit of liberalisation and security of supply*. Palgrave Macmillan.
- Kustova, I. (2020). Normative power meets geopolitical opportunity: The EU in the external gas policy of the post-2014 period. *Geopolitics*, 25(3): 653–677. <https://doi.org/10.1080/14650045.2018.1507822>
- Kustova, I. (2020b). The EU's pursuit of energy diversification: Between market and geopolitics. *Energy Policy*, 140, 111426.
- Kuzemko, C., Goldthau, A., & Keating, M. F. (Eds.). (2019). *Understanding the politics of low-carbon transitions*. Palgrave Macmillan.

- Lavenex, S., & Schimmelfennig, F. (2011). EU democracy promotion in the neighbourhood: From leverage to governance? *Democratization*, 18(4): 885–909. <https://doi.org/10.1080/13510347.2011.584730>
- Lavenex, S., & Schimmelfennig, F. (2011). The external governance of European integration: The case of the European Neighbourhood Policy. *Journal of European Public Policy*, 18(6): 885–904.
- Lavenex, S., & Schimmelfennig, F. (2011). The external governance of European integration: The case of the European Neighbourhood Policy. *Journal of European Public Policy*, 18(6): 885–904.
- Manners, I. (2002). Normative power Europe: A contradiction in terms? *Journal of Common Market Studies*, 40(2): 235–258.
- Manners, I. (2002). Normative power Europe: A contradiction in terms? *Journal of Common Market Studies*, 40(2): 235–258. <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00353>
- Meunier, S., & Nicolaïdis, K. (2019). The European Union as a trade power. In C. Hill, M. Smith, & S. Vanhooacker (Eds.), *International relations and the European Union* (pp. 300–326). Oxford University Press.
- Nye, J. S. (1990). *Bound to lead: The changing nature of American power*. Basic Books.
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- Oberthür, S., & Roche Kelly, C. (2008). EU leadership in international climate policy: Achievements and challenges. *The International Spectator*, 43(3): 35–50.
- Patel, M., & Üрге-Vorsatz, D. (2018). *Global energy governance and Asia's energy transition*.
- Raimondi, P. P., et al. (2022). The external dimension of the Green Deal, between cooperation and competition. *Institut für Auslandsbeziehungen (IAI)*. <https://iai.it>
- Reuters. (2025). China calls EU 'hypocritical' over criticism of climate goals. <https://www.reuters.com/sustainability/cop/china-calls-eu-hypocritical-over-criticism-climate-goal-2025-09-26/>
- Scholvin, S., & Wigell, M. (2018). Africa's relations with rising powers: Strategic partnerships and yumuşak güç in energy cooperation. *Third World Quarterly*, 39(6): 1205–1222.
- Schreurs, M. A., & Tiberghien, Y. (2007). Multi-level reinforcement: Explaining European Union leadership in climate change mitigation. *Global Environmental Politics*, 7(4): 19–46.
- Schunz, S. (2022). *EU foreign policy and climate change: Normative power Europe at work?* Edward Elgar Publishing.

- Siddi, M. (2016). *The European Union and climate change: From leadership to external policy*. Palgrave Macmillan. <https://link.springer.com/book/10.1057/9781137499447>
- Siddi, M. (2016). *The European Union and climate change: From leadership to external policy*. Palgrave Macmillan.
- Skjærseth, J. B. (2021). EU climate and energy policy: A hesitant but progressive leader. *Global Environmental Politics*, 21(1): 92–113.
- Smith, K. E. (2013). *European Union foreign policy in a changing world*. Polity Press.
- Szulecki, K. (2016). European energy governance: Power in transition. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 34(3): 552–567.
- Teixeira, P. (2022). Global Gateway vs. Belt and Road: Competing visions for global infrastructure.
- Teixeira, P. (2022). The European Union's Global Gateway: A strategic response to China's Belt and Road Initiative. *Journal of European Integration*, 44(1): 1–18. <https://doi.org/10.1080/07036337.2022.2032345>
- The Guardian. (2024). COP29 climate finance deal criticised as a 'travesty of justice'. <https://www.theguardian.com/environment/2024/nov/24/cop29-climate-finance-deal-criticised-travesty-justice-stage-managed>
- Torney, D. (2019). EU climate leadership: From Copenhagen to Paris and beyond. In R. Wurzel, J. Connelly, & D. Liefferink (Eds.), *The European Union in international climate change politics* (pp. 19–36). Routledge.
- Treaty Establishing the European Coal and Steel Community. (1951). Paris. <https://www.cvce.eu>
- Union for the Mediterranean (UfM). (2022). *Renewable energy and climate action in the Mediterranean region*. <https://ufmsecretariat.org>
- Van Schaik, L., & Schunz, S. (2012). Explaining EU activism and impact in global climate politics: Is the EU a norm- or interest-driven actor? *Journal of Common Market Studies*, 50(1): 169–186.
- Volintiru, C. (2020). EU's soft power in green diplomacy: Scaling-up consensus from subnational and national initiatives. Institute of European Democrats. <https://www.iedonline.eu/publications>
- Volintiru, C. (2020b). The EU as a global actor in energy governance. *European View*, 19(1): 77–85.
- Youngs, R. (2009). *Energy security: Europe's new foreign policy challenge*. Routledge.
- Wikipedia. (2023). LIFE Programme. https://www.wikipedia.org/wiki/LIFE_programme
- Wikipedia. (2025). Climate finance in Senegal. https://en.wikipedia.org/wiki/Climate_finance_in_Senegal
- Youngs, R. (2009). Europe's external energy policy: Between geopolitics and the market. CEPS Policy Brief, No. 190.

- <https://www.ceps.eu/ceps-publications/europes-external-energy-policy-between-geopolitics-and-the-market/>
- Youngs, R. (2009a). Europe's external energy policy: Between geopolitics and the market. CEPS Policy Brief, No. 190. <https://www.ceps.eu/ceps-publications/europes-external-energy-policy-between-geopolitics-and-the-market/>
- Youngs, R. (2009b). Energy security: Europe's new foreign policy challenge. Routledge.
- Zachmann, G., & McWilliams, B. (2020). A European carbon border tax: Much pain, little gain. Bruegel Policy Contribution, Issue 5. <https://www.bruegel.org/2020/06/a-european-carbon-border-tax-much-pain-little-gain/>
- Zhang, F., & Gallagher, K. S. (2016). Innovation and technology transfer through international development cooperation: Case study on renewable energy in China and India. *Energy Policy*, 94: 164–174.